

Spis treści

OD AUTORKI	5
WPROWADZENIE	8
Miasto, zabytki i konserwacja // Cel rozprawy // Zakres rozprawy	
CZĘŚĆ I – W POSZUKIWANIU ZASAD OCHRONY DAWNYCH MIAST	
1. U ŹRÓDEŁ KONSERWACJI URBANISTYCZNEJ	15
1.1. Od obserwacji formy miasta do analizy przestrzeni	15
1.2. Ku idei piękna	19
1.3. <i>Artis sola domina necessitas</i>	22
1.4. Piękno miasta w służbie społecznej	22
1.5. Kreacja przestrzeni miasta	26
1.6. Ochrona i rozwój	27
1.7. Recepcja dzieła Sittego	29
1.8. Historia budowy miast – pierwsze syntezы	30
1.9. Archeologia w służbie badań miasta	32
1.10. Znaczenie dzieła Sittego	32
1.11. Studia dla miast i konieczność przekształceń	33
1.12. Przestrzeń pod okiem opinii publicznej	39
Przypisy	40
2. W STRONĘ TEORII KONSERWACJI ZABYTEKÓW I OCHRONY DAWNYCH MIAST	44
2.1. Środowisko Wiednia: Camillo Sitte, Alois Riegl i Max Dvořak	44
Sitte i Riegl // Riegl i Dvořak	
2.2. Zasady ochrony zabytków w pracach wielkich konserwatorów przełomu XIX i XX wieku	49
Aloisa Riegla <i>Nowoczesny kult zabytków. Jego istota i powstanie</i> (1903 r.) oraz <i>Nowe prądy w dziedzinie opieki nad zabytkami</i> (1905 r.) // Maxa Dvořaka <i>Katechizm opieki nad zabytkami</i> (1916 r.)	
Przypisy	54
3. POCZĄTKI OCHRONY MIAST W POLSCE	56
3.1. Ośrodek krakowski	57
Stanisława Tomkowicza <i>Piękność miast i jej ochrona</i> (1909 r.) // Stanisława Tomkowicza <i>Szpeccenie Kraju</i> (1909 r.)	
3.2. Ośrodek lwowski	64
Romana Felińskiego <i>Budowa miast</i> (1916 r.) // Ignacego Drexlera <i>Odbudowanie wsi i miast na ziemi naszej</i> (1916 r.)	
3.3. Ośrodek warszawski	70
Szkicowy plan regulacyjny Warszawy warszawskiego Koła Architektów (1916 r.) // Profesora Tadeusza Tołwińskiego (1887–1951) Katedra Urbanistyki // Profesora Oskara Sosnowskiego (1880–1939) Zakład Architektury Polskiej	
Przypisy	83

4. NOWA URBANISTYKA I JEJ STOSUNEK DO DZIEDZICTWA HISTORII	89
4.1. Drogi doskonalenia warsztatu urbanisty	89
4.2. Doświadczenia planistyczne Warszawy	90
4.3. Środowisko Warszawy – urbaniści i konserwatorzy w ochronie dziedzictwa miast	92
Okólnik „O ochronie charakteru miast starych i dzielnic staromiejskich” (1936 r.) // Studia wstępne do planu zabudowania miasta. Przykład Równego (1935 r.)	
Przypisy	98

CZĘŚĆ II – KU METODYCE OCHRONY

5. OCHRONA MIAST HISTORYCZNYCH PO II WOJNIE ŚWIATOWEJ	101
5.1. Okres kontynuacji i arbitralnych decyzji planistycznych	101
5.2. Studia historyczno-urbanistyczne	102
5.3. Elaborat <i>Wytyczne konserwatorskie do planów</i> – w stronę metodyki ochrony miast	105
5.4. Rewaloryzacja a uspołecznienie procesu planowania	111
Przypisy	112
6. JĘZYK PRZESTRZENI A TOŻSAMOŚĆ KULTUROWA MIASTA	115
6.1. Historia budowy miast – „czytanie miasta”	115
6.2. O języku przestrzeni	116
6.3. Język przestrzeni i mieszkańcy	118
6.4. Historia budowy miast i jej badacz	119
6.5. Miasto – od dzieła sztuki i dokumentu historii do systemu informacji o wartościach	121
6.6. Lekcja starożytności	121
6.7. „Znaki ziemi” i terytorium	123
6.8. „Bliskie” średniowiecze	125
6.9. Dziedzictwo miast i problem nieprzystosowania dawnych struktur	127
6.10. „Miasto idealne”. Modele i wielkie kryzysy	131
Przypisy	143
7. SPOŁECZNE WARTOŚCIOWANIE PRZESTRZENI MIAST HISTORYCZNYCH	146
7.1. Nauki społeczne w badaniach miast	146
7.2. Wartości i rynek	147
7.3. Kapitał społeczny w ochronie miast – wzmacnianie „świata obywateli”	149
7.4. Wartości przechowywane i miejsca wyróżnione – wzmacnianie „miejs i lokalności”	150
7.5. Oceny społeczne i hierarchia wartości – znaczenie metodologiczne	151
7.6. Działania edukacyjne w procesie ochrony miast	155
7.7. Interpretacja dziedzictwa miast	155
Przypisy	156
8. OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO MIAST A KONCEPCJA URBANISTYKI ZRÓWNOWAŻONEJ ...	160
8.1. Trzy Karty Ateńskie	160
Karta Ateńska Ochrony Zabytków z roku 1931 // Karta Ateńska Urbanistyki C.I.A.M. z roku 1933 // Nowa Karta Ateńska Urbanistyki z roku 1998, 2003	
8.2. Ochrona środowiska kulturowego miast a plany miejscowe – wspólne cele i wyzwania	168
8.3. Przestrzeń miasta i wolny rynek – lekcja historii	173
8.4. Współczesne zagrożenia tożsamości przestrzeni miasta – o mieście i enklawach strzeżonych	173
8.5. Plan urbanistyczny – jaki i czyj	176
8.6. Na zakończenie	181
Przypisy	182
Bibliografia	186
Spis ilustracji	201
Summary	209